



לרפואת רחמים בן אסתר, לרפואת רחל ציון בת אודיה, לעילוי נשמת לאה מרים בת נחמיה ע"ה

פרשת עקב - ז' דנחמתא

בשבעה שבועות אלו, שלאחר 'בין המצרים', אין מפטירים בהפטרות השייכות לפרשת השבוע, אלא בפרשות נחמה מדברי הנביאים, והראשונה שבהם היא נבואת ישעיהו על נחמת ציון וירושלים:

שְׂאֵי סְבִיב עֵינֶיךָ לארבע רוחות השמים, **וְרָאִי**, כי **כָּל־סָלִם נִקְבְּצוּ בְּאֵז לָךְ** מכל קצוי הארץ, כי פתאום יהיה הקיבוץ של כל ישראל לארצם, ויהיו בכך שני פלאים, האחד שכל הנדחים והאובדים שהיו פזורים במקומות שונים ורחוקים יתקבצו כולם יחד, והפלא השני הוא שכולם ישובו לירושלים, הגם שהיו רחוקים ממנה מאד. **חִי אֲנִי נְאֻם ה' , פִּי כָל־סָלִם פְּעָדֵי תִלְבָּשִׁי** - כל ישראל השבים לארצם יהיו לך כתכשיט [כי התיישבות האנשים בארץ נמשלת ללבוש, כי הם מכסים את האדמה, וכאשר האנשים הם חשובים ונכבדים, הרי זה כבגד מקושט שהארץ מתעטפת בו], **וְתִקְשְׁרִים כַּפְּלָה** - כמו כלה השומרת על התכשיט שנתן לה החתן, כי הוא אות הקשר ביניהם, כך תשמור ציון על יושביה, שלא יעזובה שוב, כי הם האות בינה לבין ה', אשר אירסה לו באמונה. **(יט) מוסיף ה' ואומר לציון**, אל תחששי מכך שלא יהיה לך מקום להכיל את כל השבים, **כִּי כַעֲדֵי תִלְבְּשִׁי אֶת חֲרֻבְתֶּיךָ וְשִׁמְמֹתֶיךָ וְאָרְצְ הָרִסְתֶּךָ , כִּי עֲתָה תִצְרִי מִיּוֹשֵׁב** - יהיה צר המקום מחמת היושבים בארץ, **וְרָחֲקוּ מִבְּלַעֲיֶיךָ** - ויתרחקו מהארץ אותם משחיתים שמילאוה עד עתה, ותתמלא הארץ בבניה היושבים בה. **(כ) עוֹד יֹאמְרוּ בְּאֲזְנֵיךָ בְּנֵי שְׂכֵלֶיךָ** - אותם בניי שהיית 'שפולה' מהם, והם בני חוץ לארץ, יאמרו לך **צֵר לִי הַמְּקוֹם** מכדי שנוכל להכנס אליו, ולכן כביכול מבקשים הם מהארץ, **גִּשָּׁה לִי וְאִשְׁבָּה** - שתתקרב הארץ אליהם, כלומר, שיתרחבו גבולות ארץ ישראל יותר מכפי שהיו, עד שיהיה בה מקום לכל יושבי הגולה שהתקבצו אליה. **(כא) וְאִמְרֶת בְּלִבְבְּךָ** באותו זמן, שלש תמיהות על מה שאירע לך, א. **מִי יֵלֵד לִי אֶת אֱלֹהֵי וְאֲנִי שְׂכֻלָּה**, כאשה שמתו כל בנייה, **וְגִלְמוֹתָהּ**, כאשה ללא בעל, ואיך יתכן שנולדו לי ילדים אלו. ב. גם לאחר שנולדו ילדים אלו, הלא כנסת ישראל גְּלָה ממקומה, **וְסוּרָה** - גם

ספר ישעיהו, פרק מט (יד) פסוקים אלו הם המשך לתחילת הנבואה, בה נאמר שבזמן שיתחיל קיבוץ הגלויות מכל הארצות, יהיה זה קודם בניית ציון וירושלים, ובעוד כל העולם ומערכות הטבע שרויים בשמחה על הגאולה הקרבה, מתאר הנביא את ציון עצמה יושבת כאלמנה, ועדיין אינה יודעת שקרב זמן ישועתה, **וְתֹאמַר צִיּוֹן , עֲזָבֵנִי ה' מִחֲמַת הַחֲטָא**, ולא זו בלבד, אלא **וְאֲדַנִּי שְׂכַחְנִי**, שה'עזיבה' תהיה כעונש על החטא, אך ה'שכחה' באה מפני המיאוס, שנדמה לה שמאס בה ה' ואינו רוצה לזכרה כלל. **(טו) וציון תמהה על כך ואומרת, הַתְּשַׁכַּח אֱשֶׁה עוֹלָה** - ילדה הגדול, שאינו תלוי בה כל כך, וגם אם יקרה דבר כזה, הרי זהו מפני שאינו זקוק לה בתמידות, אך הָאֵם יתכן שתשכח הָאֵם מִרְחֹם בֶּן בְּטָנָה - מרחמיה על בנה היונק, אשר מלבד אהבתה אליו, תזכרה גם מצד רחמיה עליו, כי הוא תלוי בה וזקוק לה בתמידות, ועל כך תמהה ציון כיצד עזבה ה' ושכחה, והרי היא תלויה בו ואין לה סומך ועוזר מבלעדי ה'. על דברים אלו משיב לה ה' ואומר, **גַּם אִם יִקְרָה שְׁתֵּי נָשִׁים אֶלֶּה תִשְׁכַּחְנָה** את בניהם, הגדול והקטן, הרי **וְאֲנִי לֹא אֶשְׁכַּחְךָ**, כי לא אוכל לשכח אותך. **(טז) והטעם** שלא אוכל לשכוח אותך, **הֵן עַל כַּפַּיִם חִקְתֶּיךָ** - חקקתי אותך על כפות ידי, כביכול, כדי שבכל שעה שאשתמש בידיי אראה אותך ואזכור אותך, וגם את **חֻמֹּתֶיךָ** חקקתי שיהיו **נִגְדֵי תְּמִיד**, מעת הגלות ועד עכשיו. **(יז) ומוסיף ה' ואומר לציון**, מה שנעזבת לבדך שנים רבות כל כך, אין זה מחמת שכחה, אלא הדבר תלוי בישראל, כי אם **מָהְרוּ בְּנֵיךָ לַחְזוֹר** בתשובה, אזי הגויים, שהם **מְהַרְסִיךָ וּמְחַרְבִּיךָ**, מִמָּוֶה יֵצְאוּ - היו יוצאים ממך ומניחים לך כבר לפני זמן רב, אך כיון שלא מיהרו ישראל לחזור בתשובה, נמשכה הגלות זמן רב. **(יח) אך כל זה היה בעבר**, ועתה אל תביטי רק לצד אחד, אלא

במקום גלותה אינה יושבת במנוחה, אלא מיטלטלת ממקום למקום, ואם כן, **וְאֵלֶּה מִי גִדְּלָהּ**. ג. גם לאחר שנולדו, והיה מי שגידל אותם, כיצד הגיעו אלי מארץ מרחקים, **הֲנִי אֲנִי נִשְׁאֲרָתִי לְבָדִי**, מרוחקת מהם, **וְאֵלֶּה אֵיפֶּה הֵם** - מאיזה מקום באו, ומי הביאם לכאן. **(כב)** על שלש שאלות אלו משיב ה' לציון, ופותח בתשובה לשאלה האחרונה, מי קיבץ את כל ישראל לארצם, **כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים**, אני העושה זאת, כי **הִנֵּה אֲשָׂא אֶל גּוֹיִם יָדַי**, לרמוז להם שיביאו את ישראל לארצם, **וְאֶל עַמִּים**, שהם חשובים יותר, ולא ימהרו לשלוח את ישראל, **אֲרִים נְסִי** - את נס המלחמה של גוג ומגוג, ששם יפלו הגויים, **וְהִבִּיאוּ בְּנֵיךָ בְּחֶזֶן** - בכסא מיוחד שמוליכים בו את השרים, **וּבְנִתֶיךָ עַל כַּתֵּף תְּנַשְׂאָנָה**, להביאם לארצם. **(כג)** ועל השאלה השנייה, מי גידל את כל אלו, משיב ה', **וְהָיוּ מְלָכִים אֲמֵנֶיךָ** - כאומן המלמד את הילד את ההנהגות הראויות, **וְשִׁרְוֹתֵיהֶם יִהְיוּ מִיְּנִיקֶתֶיךָ**, כי הם ישמרו עליהם מכל פגע, **אֲפִים אֲרָץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ, וְעַפְרֵי רַגְלֶיךָ יִלְחֲכוּ**. ועל השאלה הראשונה, מי ילד את כל אלו, אחרי שנהייתה ציון שכולה וגלמודה, משיב ה', **וְיָדַעְתָּ כִּי אֲנִי ה'**, שביכולתי לעשות את כל הדברים הללו, ולשדד מערכות הטבע, **אֲשֶׁר לֹא יִבְשׂוּ קִוֵּי** - המקוים לה' לא יבושו מחמת שאלות אלו. **(כד)** כי הנה השאלה ששאלה ציון היא, **הֲיִקַּח מִגְבוּר מַלְקוּחַ** - אחרי שנלקחו ישראל לעבדים ביד הגויים הגיבורים, האם יהיה אפשר לקחתם מהם בחזרה [ואף שהלקיחה לעבדות היא שלא כדיון, אך כיון שהלוקח הוא גיבור קשה להוציא מידו], **וְאִם שְׂבִי צְדִיק** - והאם אנשים שנפלו בשבי בצדק, מחמת חטאייהם, יִמְלֹט מִיַּד הַשּׁוֹבִים [ואף שהשבי אינו עבדות, אלא כדרך המנצחים במלחמה שמגלים את המנוצחים מארצם, ולפעמים יכול אחד מהשבויים להמלט, מאחר ואינו מוחזק כעבד, אך כיון ששְׂבִיָּה זו נעשתה בצדק, מחמת החטא, האם יתכן שיימלטו מעונש זה]. **(כה)** **כִּי כֹה אָמַר ה'**, **גַּם שְׂבִי שְׂבִי גְבוּר יִקַּח מִיָּדוֹ, וּמַלְקוּחַ עֲרִיצָה**, שהוא חזק יותר מהגיבור, גם הוא יִמְלֹט, ולא יארע לכם כדרך שקורה לעבדים הבורחים, שאדונייהם רודפים אחריהם לתופסם, **וְאֵת יְרִיבֶךָ אֲנֹכִי אֲרִיב** - כי ה' יריב עם אותם אדונים, ויטען כנגדם שהוא קנה את ישראל תחילה להיות עמו ונחלתו, **וְאֵת בְּנֵיךָ הַנְּמַצִּים בִּיד שׁוֹבֵיהֶם, אֲנֹכִי אוֹשִׁיעַ**. **(כו)** **וְהֶאֱכַלְתִּי אֶת מוֹנֵיךָ אֶת בְּשָׂרָם** - אותם שהיו מונים ומצעים את ישראל ואומרים להם שאבדה תקוותם, הם שייאכלו את בשר אויביך, כי הם בעצמם יילחמו עבודך באויבים, **וְכַעֲסִיס** - כמו יין מתוק, **דָּמָם יִשְׁפְּרוּן**, ועל ידי זה, **וְיָדַעוּ כָּל בְּשָׂר כִּי אֲנִי ה' מוֹשִׁיעֶךָ**, למעלה מדרכי הטבע, **וְגֹאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב** - והגאולה הבאה

אליך היא בזכות יעקב אבינו. **פרק נ (א) כֹּה אָמַר ה'**, הרי המגרש את אשתו מפני שמאס בה, נותן לה גט כריתות ומשלחה לעולם מביתו, אך המגרשה מפני שמרדה בו אינו נותן לה גט כריתות, אלא משלחה מביתו דרך עונש, עד שתיטיב את מעשיה ותחזור אליו, ואם כן, **אֵי זֶה סִפְּרֵי כְרִיתוֹת אֲמַכֶּם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ**, והרי לא שלחתיה עם ספר כריתות, וזו ראייה שעדיין ה' מצפה שישראל יחזרו בתשובה וישבו אליו. ואחרי שהוברר שלא מאס ה' בישראל, מוסיף ואומר כי לפעמים מוכר אדם את ילדיו כדי לשלם את חובותיו, וגם דבר זה לא יתכן כאן, **אוּ מִי מִנוֹשֵׁי אֲשֶׁר מְכַרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ** - וכי התחייב ה' ממון שמחמת כן הוצרך למכור את ישראל לגויים, והלא אין הדבר כן, אלא **הֲנִי בַעֲוֹנוֹתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם**, ויעוון' הוא שיבוש הדעת באמונה האמיתית, ולכן יש לכם תקנה על ידי שארפא את טעותכם [וממשילם לבן המורד באביו מחמת שגעונו, שלוקח אביו רופא שירפאנו], **וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחְתִּיהָ אֲמַכֶּם**, ויפשע' הוא מרד מתוך הכרה בה', וכיון שעדיין מאמינים הם בשרשי הדת, יש להם תקנה על ידי שישבו ממרידתם [וממשילם לאשה המורדת בבעלה מתוך בחירה, שיש לה תקנה על ידי חזרה]. **(ב)** ואם כך, כיון שלא מאסתי באמכם, וגם אתכם לא מכרתי, היה ראוי שתחזרו אלי בקלות, **וּמְדוּעַ בָּאתִי לְקִרְאתְכֶם, וְאִין אִישׁ**. וגם הוספתי **וּקְרָאתִי לְכֶם שֶׁתְּחֹזְרוּ אֵלַי**, ופיסתי אתכם בדבריי, **וְאִין עוֹנָה**. **הַקְצוּר קְצָרָה יָדֵי מַפְדּוֹתַי**, ואם תאמרו שהשובים לא יסכימו שיפדו אתכם תמורת ממון, **וְאִם אִין בִּי כַח לְהַצִּיל אֶתְכֶם** בכח וביד חזקה, **הֲנִי בְּגַעְרָתִי לְבַדָּה אֲחָרִיב** - אייבש את מי הים, **אֲשֵׁים נְהָרוֹת לְלֹא מַיִם צַחִיחִים כַּמְדַּבֵּר, תִּבְאֲשׁ דְּגָתָם** - כל הדגים שבנהרות יתקלקלו מֵאִין מַיִם, וְתִמַּת בְּצִמָּא. **(ג)** ומה שאייבש את הים והנהרות לא יהיה על ידי חוס השמש, כי באותו זמן **אֲלֵפִישׁ שְׁמַיִם קְדָרוֹת** - יתקדרו השמים בעננים, **וְשָׁק אֲשֵׁים כְּסוּתָם**, כי יהיו מלאים ערפל וגשם, כאילו התכסו בשק. והנמשל לזה הוא שיחריב ה' את כל ארצות הגויים ההומים כמי הים, ויושבי הארצות הללו שהם כדגים, יכלו. וכל זה לא יהיה על ידי טבע השמים, כי באותו זמן לא יורו המזלות על כך, אלא יהיה הדבר בהשגחת ה' הפרטית. **(ד)** וממשיך ותמה על כך שלמרות קריאתו אין איש עונה, והלא **אֲדֹנָי אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים וְצַחוֹת הַלְשׁוֹן** לעורר אתכם לעבודתו, **לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעַר דָּבָר** - ובלשון זו אוכל לדבר [לעוֹת' לשון לוע, המדבר] בלשון מליצה המובנת לכל אדם אפילו על דבר גבוה ונשגב שנראה כעף באוויר, ואין זה רק לעיתים רחוקות, אלא **יַעִיר בְּבִקְרֵי בְּבִקְרֵי** - בכל יום מחדש, ואין לשון הנבואה נאמרת בחידות, אלא **יַעִיר**

לִי אֶזֶן - קיבלתי את הנבואה לאומרה באופן המתאים לְשִׁמְעַע פְּלִמְוִדִים - שישמעו ויבינו את הדברים הלומדים מפִי, שתהיה הנבואה מתאימה להשגתם. (ה) ולא מעלתי בשליחותי להתנבא, אלא תיכף כאשר אֲדַנִּי אֱלֹהִים פָּתַח לִי אֶזֶן, אפילו פתיחה קלה ביותר, מִיד וְאֶנְכִּי לֹא מְרִיתִי אֶת דְּבָרָיו, אלא הלכתי בשליחותו, וגם כשהגעתי אל העם, אָחֹר לֹא נִסְוֹגְתִי, ולא יראתי מפני איש. (ו) גִּי וְנָתַתִּי לְמַפְיָם הַעֹמְדִים מֵאַחֲרָי, וְלִחְיֵי הוֹשָׁטִי לְמִרְטִים, הַעֹמְדִים לִפְנֵי, כִּי הֵייתִי מוֹכֵן לְקַבֵּל אֶת הַהֲכָאוֹת וְהַמְרִיטוֹת הַלְלוּ, פָּנֵי לֹא הִסְתַּרְתִּי בְּיָדֵי כַּדִּי לַהֲנַל מִפְּלִמְוֹת וְרָק, אלא עמדתי נגדם בשם ה'. (ז) והגם שלפי מצב הדור היו באמת עלולים האנשים להכותני, אבל וְאֲדַנִּי אֱלֹהִים יַעֲזֵר לִי, שהגן עלי מפני האנשים, וְרַק עַל פֶּן לֹא נִכְלַמְתִּי, וכיון שראיתי את השגחת ה' הפרטית עלי להצילני מרודפיי, עַל פֶּן שְׁמַתִּי פָּנֵי פְּחִלְמִישׁ, וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ, אחר שראיתי את עזרת ה' החופפת עלי. (ח) קָרוֹב מִצְדִּיקִי, מִי קָרִיב אֵתִי, נַעֲמְדָה יַחַד - מִי שְׂרוּצָה לְרִיב אֵיתִי וְלִתְבוּעֵנִי לִפְנֵי הַדִּיּוֹן, יַעֲשֶׂה זֹאת, וְנַעֲמֹד יַחַד לִפְנֵי הַדִּיּוֹן, אֲךָ יָדַע שְׂקֹרֹב דֵּינִי לְצַאת בְּצַדִּק, מִי בַעַל מִשְׁפָּטִי - וְמִי שְׁטוּעַן שֶׁכָּבַר עִמָּד אֵיתִי לְדִין וְיֵשׁ בִּידוֹ פֶּסֶק שֶׁל הַשׁוֹפֵט נֹגֵדִי, יִגָּשׁ אֵלַי וִירָאֵה לִי אֶת מִשְׁפָּטוֹ. (ט) וְיֹדַע אֲנִי שֶׁאֲצַדֵּק בְּדֵינִי, כִּי הֵן אֲדַנִּי אֱלֹהִים יַעֲזֵר לִי, ואם כן מִי הוּא שִׁירְשִׁיעֵנִי בְּטַעֲנוֹת נֹגֵד דְּבָרֵי נְבוּאָתִי. הֵן פְּלִם פִּפְגֵּד יִבְלוּ - כֹּל אוֹתָם שִׁישׁ לֵהֵם דִּין וְדְבָרִים אֵיתִי, כֹּכֵל שִׁירְבוּ לְחֹזֵר עַל טַעֲנוֹתֵיהֶם וְלַהֲפֹךְ בֵּהֶם, יֵהִיו כְּבַגְד הַבְּלוּי מְרוּב שִׁימוּשׁ, עֵשׂ יֹאכְלֵם - וְאוֹתָם שְׁטוּעֵנִים שִׁישׁ לֵהֵם מִשְׁפָּט כְּתוּב נֹגֵדוֹ, יֵהִיו כְּבַגְד שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ כֹּכֵל, הַנֹּאכֵל עַל יָדֵי הָעֵשׂ, כֹּךְ לֹא יֵהִי מִי שִׁירְצָה לְשִׁמּוֹעַ לְדְבָרֵיהֶם הַכּוֹזְבִים וְהַבְּדוּיִים. (י) וכיון שבאותו דור רוב האנשים התווכחו עם הנביאים ולא קיבלו את דבריהם, מוסיף ואומר, מִי בְּכֶם יִרָא ה', שְׁמַע בְּקוֹל עֲבָדוֹ, אֲשֶׁר אֵף עַל פִּי שֶׁהִלֵּךְ חֲשָׁכִים, וְאֵין נֹגֵה לוֹ, מִכֹּל מְקוֹם לֹא יִפְחַד, אלא יִבְטַח בְּשֵׁם ה' וְיִשְׁעֵן בְּאַלְהֵיוֹ, כִּי הוּא דוֹמָה לְאֵדָם הַנִּמְצָא בְּחוֹשֶׁךְ וּבַמְדַּבֵּר, וְלָרֹב בְּטַחוּנוֹ בְּהִי יִשְׁכַּב לְבִטָּח וְלֹא יִפְחַד כֹּכֵל. (יא) וְלַעֲוֹת זֹאת, הֵן פְּלִלְכֶם, שאינכם מאמינים לדברי הנבואה, ומחפשים לסתור את דברי הנביא, ומאחר ואין לכם נרות טובים אתם קִדְחִי אֵשׁ - מְנַסִּים לְהַדְלִיק אֵשׁ עַל יָדֵי קוֹצִים וְכֹדוּמָה, מְאֲזִרֵי זִיקוֹת - מְסוֹבְבִים אֶת הָאֵשׁ בְּזִיקִים וְנִיּוּצוֹת הַמִּשְׁחִיתִים בְּכֶם וּמְזִיקִים לְכֶם יוֹתֵר מֵהַתּוֹעֵלֶת שִׁישׁ בֵּהֶם [כִּי לֹא הִצְלִיחוּ לְסַתּוֹר אֶת דְּבָרֵי הַנְּבִיא בְּמוֹפְתִים אִמִּיתִים אלא בהנחות כוזבות וטעויות],

לְכוּ בְּאוֹר אֲשֶׁכֶם - המשיכו בהליכתם לאור האש הקטנה שלכם, וּבְזִיקוֹת בְּעֶרְתְּכֶם, כלומר, חִיקְרוּ וְהִתְפַּלְסְפוּ בְּשִׁכְלְכֶם הַקָּצֵר מִלְהַשִּׁיג אֶת אוֹר הָאֵמֶת, מִיָּדֵי הַיְתָה זֹאת לְכֶם - ואף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְבַטֵּיחַ לְכֶם, כִּי לֹא יוֹעִיל לְכֶם הָאוֹר הַקָּטָן שֶׁהִדְלַקְתֶּם, כִּי לֹא תִשְׁכְּבוּ בְּבִטָּחָה כְּמוֹ הַנִּשְׁעָן עַל אֱלוֹקָיו, אלא לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכְּבוּ, כִּי תִמְשִׁיכוּ לְגִשְׁשׁ כְּעוֹרִים בְּסַפִּיקוֹת וְחִקְרֹת, וְלֹא תִמְצְאוּ מְרוּגוּעַ לְנַפְשְׁכֶם. פֶּרֶק נֹא (א) שְׁמַעוּ אֵלַי רִדְפֵי צַדִּק, הַחֲפִצִים לְקִיִּים בְּצַדִּק אֶת הַמְצוּוֹת שֶׁבִּין אֲדָם לְחִבְרֹו, מְבַקְשֵׁי ה', הַחֲפִצִים לְקִיִּים כְּרָאוּי אֶת הַמְצוּוֹת שֶׁבִּין אֲדָם לְמְקוֹם, הַבֵּיטוּ אֶל צוֹר חֲצִבְתְּכֶם, כְּדֹרֵךְ שְׁבוּדָקִים מֵהִיכָן נִחְצְבָה הָאֵבֶן, וּמִשׁוּוִים אֶת הָאֵבֶן הַחֲצוּבָה אֶל הַמְקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִחְצְבָה, לְרָאוֹת אִם יֵשׁ דְּמִיוֹן בְּצַבֵּעַ, בְּחוּזֵק וּבְאִיכוֹת הָאֵבֶן, וְאֶל מְקַבֵּת בּוֹר נִקְרָתְכֶם - וְכֵן בּוּדָקִים זֹאת עַל יָדֵי הַשׁוּאוֹת גּוֹדֵל הַמְקוֹם הַחֲצוּב, אִם הוּא מֵתָאִים בְּדִיּוֹק בְּגוֹדְלוֹ לְאֵבֶן הַחֲצוּבָה, וְשִׁתֵּי בְחִינּוֹת אֱלוֹ מוֹכִיחוֹת שֶׁהָאֵבֶן נִחְצְבָה מִמְקוֹם זֶה. (ב) וְלִגְבֵי דְמִיוֹן הָאִיכוֹת אֹמֵר, הַבֵּיטוּ אֶל אֲבָרְהָם אֲבִיכֶם, שֶׁעָמַד יַחֲדָה נֹגֵד כֹּל הָעוֹלָם בְּאִמוּנָתוֹ בְּה', כֹּךְ תִּדְמוּ לוֹ גַּם אַתֶּם בְּהִנְהַגְתְּכֶם, שֶׁלֹּא תִפְחַדוּ לַעֲמוֹד נֹגֵד תּוֹעִים רַבִּים, וְלִגְבֵי דְמִיוֹן הַכְּמוֹת אֹמֵר, וְאֶל שָׂרָה תְּחַוְּלְכֶם, כִּי שָׂרָה בְּטַבְעָה הֵייתָה עֹקְרָה וְאֵינָה רְאוּיָה לְלֵדֵת כֹּכֵל, וְיִלְדָה נֹגֵד חוֹקֵי הַטַּבֵּעַ, וּבְדוּמָה לְכֶךְ גַּם אַתֶּם תּוֹכְלוּ לְהַשִּׁיב אֶת כֹּל הָעַמִּים אֶל הָאִמוּנָה בְּה', נֹגֵד הַטַּבֵּעַ. מִי אֶחָד קָרָאתִיו - הִרִי בְּזִמְן שֶׁקָּרָאתִי לְאַבְרָהָם לְפָרְסָם אֶת הָאִמוּנָה בְּה' הִיָּה הוּא יַחֲדָה, וְגַם לִפְנֵי הַטַּבֵּעַ לֹא הִיָּה רְאוּי לְלֵדֵת יִלְדִים כֹּכֵל, אלא לְהַשְׁאֵר יַחֲדָה, וְאַבְרָהָם שִׁיתְקַבְּלוּ דְבָרָיו, וְהַשִּׁיב אֲנָשִׁים רַבִּים לְאִמוּנָה בְּה', וְאַרְבָּהוּ בְּלִידַת בָּנִים. (ג) וּבְדוּמָה לְכֶךְ תִּקְווּ גַּם אַתֶּם וְתַחֲכוּ לְנַחֲמַת צִיּוֹן, הַיּוֹשֵׁבֶת כַּעַת יַחֲדָה וְגַלְמוּדָה, מִי נַחֵם ה' אֶת צִיּוֹן, וְלֹא רַק אוֹתָהּ יִנַּחֵם ה', אלא נַחֵם כֹּל חֲרִבְתֶּיהָ - כֹּל עִרֵי יִשְׂרָאֵל, הַמִּיּוֹחֲסִים לְצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, וְיִשְׁעֵם מִדְּבָרָה כְּעֵדוֹן - אֶת הַמְקוֹם הַשׁוֹמֵם כְּמַדְבַּר שְׁבָאֲרָץ יִשְׂרָאֵל, יִהְיוּ ה' לְהִיּוֹת כְּעֵדוֹן, וְעֲרִבְתָּהּ - הַמְקוֹם שֶׁבּוֹ צוֹמְחִים קוֹצִים וְדַרְדָּרִים בְּמַדְבַּר, יֵהִיָּה כְּגֹן ה', וְכִמוֹ כֵּן הַמְקוֹמוֹת הַחֲרִבִים יֵהִיוּ מִיּוֹשְׁבִים, וְהַמְקוֹמוֹת הַמִּיּוֹשְׁבִים בְּגוּיִים יִהְיוּ לְמוֹשֵׁב הַצְּדִיקִים. וְכִנְגַד הַמְקוֹמוֹת שֶׁהִיוּ שׁוֹמְמִים וְיִתְיִשְׁבוּ אֹמֵר, שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בְּה', וְכִנְגַד הַמְקוֹמוֹת הַמִּיּוֹשְׁבִים בְּגוּיִים, שִׁתְיִישְׁבוּ בְּצַדִּיקִים אֹמֵר, שִׁישְׁמַעוּ בְּה' דְּבָרֵי תוֹדָה וְקוֹל זְמִרָה הַמְהַלְלִים אֶת שֵׁם ה'.

